

Pillantás KÖBÁNYÁRA

Lebontásra váró régi ház a Bihari úton

A Körösi Csoma Sándor úti lakótelep

EGY EMLÉK

Halványzöld műanyag csarnok, kék medence, csillogó, tiszta víz. Gyerekek futnak be a csarnokba, színes fürdőruhákban. A gyerekek szépek, egészségesek, jól tápláltak. Egy óra

úszás, aztán a társaság villámgyorsan öltözködik. Zúgnak az elektromos hajszárítók. Csinos gyapjú- és műanyag pulóverek, jó kis télikabátok, pille könnyű, meleg anorákok és bolyhos sapkák kerülnek le a foga-sokról. Általános iskolások voltak úszásórán a X. kerületi, Rottenbiller parki tanuszodában.

A X. kerületben épült először műanyag tetejű uszoda a tanulóknak

Sörgyári részlet

EGY IDÉZET

Simonyi Sándor, a Friss Újság munkatársa írta 1929 februárjában:
„Ahol az Óhegy utcai lakótelep szomorú viskói állnak, valaha azok a kőbányák voltak, amelyekkel Budapest X. kerü-

lete oly gazdagon rendelkezett. A beszüntetett, elhagyott kőbányák helyén, és részben a kőbányák üregeinek felhasználásával épült ez a nyomortelep. Az egészségtelen, nedves viskók fele bányáüreg, a másik fele a bányafalak meredélyébe van beépítve. Csakhogy túlzás ám itt építkezésről beszélni — tákolásról, hevenyészve összecsa-

A Kőbányai Gyógyszerárugyárban

pott viskókról van itt szó mindössze...” *

A múlt század végétől a felszabadulásig számtalan hasonló írás és sok-sok ijesztő számadat hívta fel a figyelmet arra, hogy milyen tarthatatlan állapotok uralkodnak a főváros egyik legszegényebb munkáskerületében.

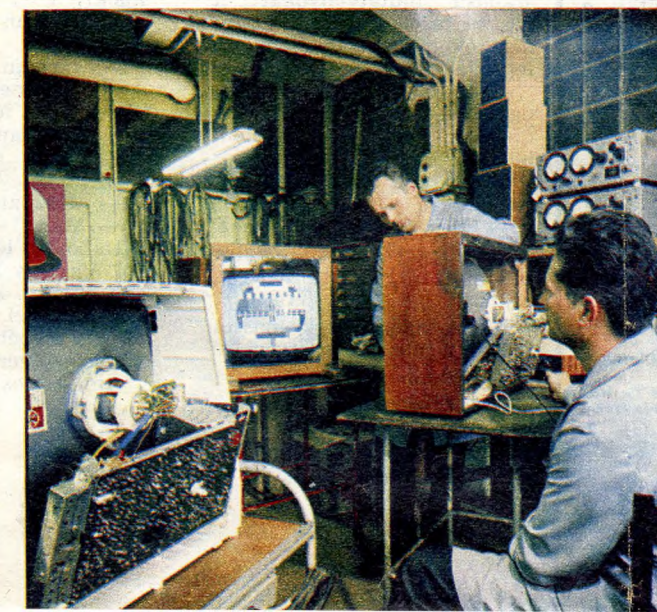
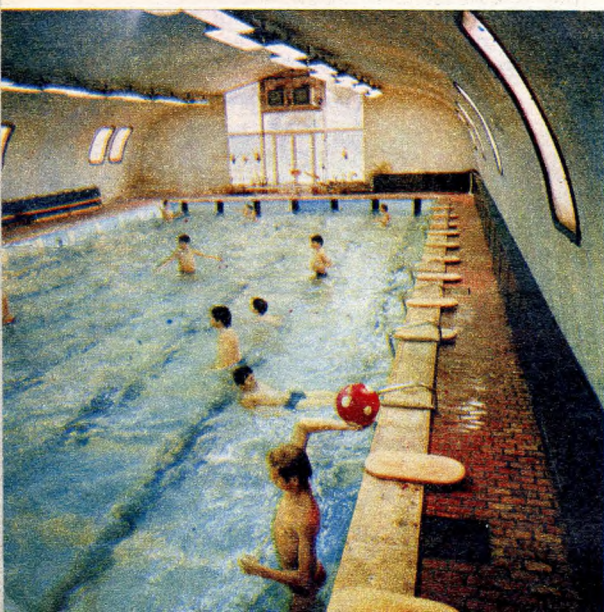
Hosszú időn át itt volt a legmagasabb a gyermekhalandóság aránya, itt volt a legtöbb szűkséglakás és bődérváros. Augusztatelep, Ceglédi út, Jászberényi út, Bihari út... Ez a kerület olyan mélyről indult, hogy még a felszabadulás után is hosszú évek teltek el, mire a változás jelei láthatóvá váltak. Hol tart most a kerület? Er-

ről beszélgettünk dr. Orsai Jánossal, a X. kerületi Tanács elnökével.
— Kőbánya — alapító kerület, egyidős a százéves Budapesttel. Kialakulása óta munkáskerület (ma 120 üzeme van), s nem is akar „belvárossá válni”, hanem szocialista ipari kerületté, amely végre eldobja minden rossz örökségét, meg-

oldhatja lakás-, gyermekintézmény-, szociális és egészségügyi gondjait.
— Az a negatív rekord, amelyet a lakásügy terén a két világháború közötti időszakban a X. kerület elért, sajnos, még napjainkban is érezteti hatását. A kőbányai lakásoknak 5,5 százaléka még ma is szükséglakásnak nyilvánítható, s mindössze

Az Orion Gyár típusellenőrző részlege

Jönnek a gyerekek...

PILLANTÁS KŐBÁNYÁRA

16,2 százalék az összkomfortos lakás! Az egyszobás lakások száma: 9049. Az egy szobára jutó lakók számát tekintve a főváros kerületei között a 21. helyen állunk...

10 000 lakás

— Az utóbbi tíz esztendőben lebontottunk 1081, szociális szempontból nem megfelelő lakást, s még ebben az ötéves tervben 491 hasonló kerül bontásra. A hírhedt Ceglédi úti szükséglakások helyén például 1200 lakásos lakótelep épül. Az általános előrelépést talán egyetlen szám érzékelteti legjobban: a következő hét év alatt a kerületben 10 000 új lakás épül fel. S ami igen fontos: a lakótelepnek minősülő, nagyobb építkezéseken (pl. az Újhegyen) a szükséges „tartozékok” — üzletek, iskolák, óvodák stb. — a lakóépületekkel egyidejűleg készülnek el, s a beköltözők, illetve gyerekeik azonnal igénybe vehetik őket. Ennek így kell lennie, ez természetes — mondhatnánk, de hát köztudott, hogy sajnos, nem mindig így történt.

— Épül az új városközpont. A X. kerület szép, korszerű „belvárosa” a Zalka Máté tér — Vaspálya utca — Bolgár utca — Halom utca — Korponai út által határolt területen áll majd. Épülnek a lakótelepi új házak, szaporodnak a fürdőszobák és a locsolásra szoruló parkok — s mindez egyre sürgetőbbé teszi kerületünk egyik nagy gondjának megoldását. A vízről, a vízszolgáltatásról van szó. Csak a kőbányaiak tudják igazán, hogy hányszor kell idegesen vagy lehangoltan próbálgatniuk a szárazon krákogó vízcsapot... Egyszóval: kinőttük a régi vízellátó berendezéseket. A kerület ezen saját erejéből nem tud segíteni. Megoldást talán csak a déli fúrások és a tárolók építésének meggyorsítása jelenthet.

Tavasszal, nyár elején, amikor lekerült a nagykabát, egyre több mamajelőlt vált láthatóvá a kőbányai utcákon. A látványt a felmérések így rögzítették: *a kerületben az idén csaknem háromszor annyian várnak kisbabát, mint tavaly, ugyanebben az időszakban.*

— Az önmagában örvendetes tény számunkra sok gondot is jelent — mondta dr. Orsai János. — A körzeti orvosi rendelők dolgában viszonylag jó a helyzet a kerületben, viszont a körzeti gyermekorvosi rendelők zsúfoltak. Az új jövevények érkezésével egyidejűleg enyhítenünk kell ezt a feszültséget, amely a gyermekorvosokat, a szülőket és a gyerekeket egyaránt érinti.

— No, de ne csak gondjainkról beszéljek; hadd mondjam el azt is, ami jó úton halad — és ez az *óvodaprogram*. A budapesti pártbizottság kezdeményezéséhez mi is csatlakoztunk, s az ötéves terv eddigi éveitől 450 óvodai helyet létesítünk; ezek közül háromszázat az utóbbi másfél esztendőben. S az eredmény: a 100 óvodás korú gyermekre jutó óvodai helyek számát tekintve az első he-

lyen állunk Budapest valamennyi kerülete között. Ez persze, sajnos, még nem jelenti azt, hogy minden jelentkezőt fel tudunk venni. Pedig a cél ez.

— A társadalmi segítségnek és az üzemek segítőkészségének nagyon sok szép példájával találkozunk. Az „Egy üzem — egy iskola” mozgalom nálunk „Egy üzem — egy gyermekintézmény” mozgalommá szélesedett. Az üzemek szocialista brigádjai az utóbbi két évben 13—14 millió forint értékű munkát végeztek a gyerekekért (javítás, szerelés stb. formájában), de emellett szoros baráti viszonyt is kialakítottak a védnökségük alatt álló iskolákkal, óvodákkal.

Az élethez oxigén kell

A társadalmi összefogás talán a kerület szépítésénél, a fásításnál, parkosításnál nyilvánul meg a legerőteljesebben. A kerület lakói szinte dühödten láttak neki, hogy zöld foltokkal, fákkal, virágokkal úzzék el a port, a füstöt, a gyárak lehelését. Mintha a múlt árnyai ellen hadakoznának, ásóval, gereblyével... Mintha konokul és minden lehető módon bizonyítani akarnák: *a szépségre nemcsak jogot formálnak, hanem tenni is tudnak érte.* S tessék: ismét egy előkelő, fővárosi első hely, amelyet Kőbánya az egy főre jutó parkosított terület nagyságával (20,7 négyzetméterrel) vívott ki magának. S ebben a számban még nem tükröződik a nemsokára készen álló — mert milyen is lehetett park, a maga húszhektáros területével...

A Barátság-park is szimbóluma valaminek, mint annyi minden Kőbányán. A hatalmas térség régebben személtlerakó hely volt. Lehangelő, rossz levegőjű — mert milyen is lehetett volna? A mélyben törött csempék, üvegek, konzervdobozok és ócska edények... Az óriási munkával felhordott termőtalajon most erdőcskék, fucsoportok. Még fenyőfák is! És illat, és játszóterek. Nyugdíjasok nyugalmas kertje és tollaslabda-pálya. Sporttelep és szánkópálya... Ültetett itt fát Fock Jenő, a kerület egykori lakosa, Volinov úrhajós és Nagy Mária, az MSZBT főtitkára. Munkások, munkásörök és diákok...

Dr. Orsai Jánossal jártunk a Barátság-parkban. Említette, hogy vasárnaponként nagyon sokan járnak már ide, s úgy látszik, a felszabadulás 30. évfordulójára tervezett avatást a birtokba vétel sok-sok hónappal megelőzi. Egy haragoszöld bokrocskához értünk.

— Szilfa — mondta az elnök. — Valahonnan idekerült egy gyökér és kihajtott. Nagy öröm volt, amikor észrevettük, és rögtön elkezdtünk vigyázni rá. Nagyon vigyázunk rá...

„Nagyon vigyázunk rá!” Elhoztam, őrzöm ezt a szép mondatot. Mert tudom, mert láttam, hogy nemcsak a szilfára vonatkozik.

Némethi Györgyi

MTI Fotó — Fényes Tamás és Kozák Albert felvételei